

דַּרְשֵׁתִי קַרְבָּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת כי תבוא, תשפ"ה

ההבטחה מה' לעושה חסד

פרשת כי תבוא עמוסה במצוות, יש בה שבעים וארבע מצוות, כל מצווה ממש עוצמה בפני עצמה. אבל יש שתי מצוות בודדות ששם אלוקים גם מבטיח ברכה:

המצוה הראשונה זו במצוות חסד, כשאדם הולך להלוות כסף לשני, אז התורה אומרת, "לנוכרי תשיך ולאחיך לא תשיך", תתן לו הלוואה בלי לקחת ריבית. למה? אני רוצה להרוויח!! הרי כל בן אדם רוצה להרוויח! אז למה שאני אלווה לו בלי להרוויח? אם תעשה את זה התורה מבטיחה לך, "למען יברכך ה' אלוקיך בכל משלח ידיך על הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה". יש הבטחה שאיפה שתשים את היד שלך אתה תהיה מוצלח.

איפה התורה מבטיחה את זה? כשיהודי עושה טובה לשני, שעושה אתו חסד.

המצוה השנייה שגם בה אלוקים מברך אותך באותו לשון כמעט, זה לגבי אדם ששכח עומר בשדה, התורה אומרת, תשאיר אותו שמה. למה? "למען יברכך ה' אלוקיך בכל מעשה ידיך". אם אתה משאיר את העומר, אלוקים אומר, איפה שתשים את היד שלך, אתה תהיה מוצלח.

שתי מצוות אלוקים מברך אותך, אחת מצוות חסד, אחת מצוות צדקה. שמה אלוקים מבטיח את ההבטחה! ודאי שיש שכר על כל מצווה, אבל הבטחה שתהיה לך הצלחה במעשה ידיך זה רק בשתי המצוות האלו.

עוצמת החסד – סיפור מהרב אורי זוהר

סיפור הרב אורי זוהר – כשחזרתי בתשובה אז הרב שלי, הרב יצחק שלמה זילברמן, אמר לי 'דע לך, שאחרי שחזרת בתשובה אתה צריך להתנהג כמו יהודי כשר, ויהודי כשר חייב לעשות כל יום שני חסדים עם שני יהודים'.

הרב אורי זוהר סיפר: "אמרתי לעצמי, איזה שני חסדים אני יכול לעשות כל יום עם שני יהודים? קיבלתי על עצמי שכשאני נוסע לכולל, אם אני יראה אדם שמחפש טרמפ, אני יעלה אותו טרמפ לאיפה שהוא צריך. ואמרתי, כבר אני עושה חסד, שיהיה מושלם. אני אקח אותו עד לאיפה שהוא צריך".

"לימים אני שם לב שזה גוזל לי את הכולל. כל יום אני צריך לבזבז על זה חצי שעה, לפעמים גם שעה. בן אדם אומר לי אני צריך לשם, ואתה יודע, ירושלים גדולה, ענקית, אני לא יודע איפה לנסוע. ולא ידעתי מה לעשות".

פניתי לרב זילברמן, אמרתי לו 'הרב, הרב אומר לעשות חסדים, אני ברוך ה' עושה כל יום שני חסדים, אבל זה גוזל לי חצי שעה מהלימוד, לפעמים גם שעה, מה אני אעשה? אמר לי הרב 'אני לא יודע, אני באמת לא יודע מה עושים, בוא ניסע לרב אלישיב, מה שיגיד לנו נעשה'.

נסענו אני והוא לרב אלישיב. הגענו לרב אלישיב, אמרנו לו 'הרב, כך וכך הסיפור, מה הרב אומר?' אמר לי הרב אלישיב, 'רַב אורי, אתה הולך ללמוד תורה, נכון? מישוה מבטיח לך שיהיה לך חשק ללמוד? מישוה מבטיח לך שיהיה לך הצלחה בלימוד? לאף אחד אין הבטחה. הדבר היחיד שיכול להבטיח לך הצלחה בלימוד, זה רק כשתעשה חסד עם השני. החצי שעה הזאת זה החצי שעה שעושה לך הצלחה בלימוד של כל היום! ולכן תמשיך לעשות חסדים גם אם זה גוזל לך זמן מהלימוד.

והרב אורי זוהר סיפר – ולא הפסקתי מלעשות חסד, כי ידעתי שזה ההצלחה בלימוד שלי, אם אני רוצה ליכור את הלימוד, אם אני רוצה להבין את הגמרא, זה תלוי בחסד שאני עושה. 'למען יברכך ה' אלוקיך בכל מעשה ידיך'. אצלו מה זה מעשה ידיך? זה לימוד תורה. אה, לימוד תורה אתה צריך ברכה שמה. הברכה שלך – תעשה עם השני חסד. כשתעשה חסד יהיה לך הצלחה בחיים".

למה נברא זמן בעולם? – סיפור הרב אויערבך

סיפור יהודי אחד – 'הלכתי לרב אויערבך זצ"ל, סיפרתי לו שאני לא הכי מרגיש טוב, אני צריך איזה בדיקה אצל איזה רופא. הבעיה שהרופא הזה, פרופסור גדול, בשביל להזמין תור לוקח שלושה חודשים לפחות. וממש כואב לי מאוד, אני לא יודע מה לעשות. אולי אם הרב יכתוב איזה מכתב לרופא, אולי הרופא ימצא איזה זמן להכניס אותי בין התורים, אפילו בתוך שבוע יוכל להכניס אותי.

הרב אויערבך, מיד קם, התחיל לכתוב מכתב ממש בחמימות גדולה מאוד. אחרי שהוא סיים, הרב קורא את המכתב ואומר "לא, המכתב הזה לא טוב, כי אני שכחתי את השם של הרופא, צריך לכתוב את השם הפרטי. כתבתי את השם המשפחה שלו, אבל השם הפרטי חסר לי".

הבאתי ספר טלפונים, חיפשתי, אולי שם מופיע השם הפרטי של הרופא. והרגשתי לא נעים. אתה יודע, הרב אויערבך באמצע לימודו, כל הגמרות והספרים על השולחן והוא שקוע בלימוד, ואני מפסיק אותו עכשיו לכתוב את הדברים האלו, הרגשתי לא נעים. אמרתי לו 'הרב, אני מרגיש לא נעים שאני ככה מטריח את הרב'.

אמר לי הרב – 'מה אתה מרגיש לא נעים? תגיד לי, למה נברא זמן בעולם? רק כדי לעשות טוב לשני? בשביל זה באנו לעולם! המטרה שלנו בחיים, איך אני יכול לגרום לעשות טוב לשני? כשתעשה טוב לשני ברגעים האלו, זה התכלית של הבריאה שלך!

יש בן אדם שבאמת, באמת המצוות שלו ענקיות, אבל זה לא התכלית. התכלית – איפה אתה יכול באמת לעשות טוב לשני'.

אדם חי מהערכה שמעריכים אותו – הלימוד מהלל הזקן

יש גמרא מסכת כתובות (ס:), זה לא בשבילנו, גדול עלינו מאוד. הגמרא שם מביאה את הפס' "די מחסורו אשר יחסר לו". מה הגמרא אומרת שמה? "אפילו אם הוא עני והוא היה פעם איש בן טובים וירד מנכסיו ועכשיו הוא צריך סוס לרכוב עליו ואיזה עבד לרוץ לפניו, גם זה בכלל די מחסורו אשר יחסר לו".

מספרת הגמרא מעשה בהלל הזקן. היה איזה אחד עני בן טובים, והלל הזקן דאג לו, הביא לו בן אדם, הביא לו סוס, דאג לו גם לאיזה בן אדם שירוצן לפניו. ופעם אחת אותו בן אדם שרץ לפניו לא הגיע, והלל הזקן רץ לפניו שלוש מילין, 3 קילומטר רץ לפניו! עד פה זה הגמרא.

מישהו היה רץ לאיזה מישהו 3 קילומטר? מה זה? אני קראתי את הגמרא הזאת, אמרתי אם אני הייתי רץ הייתי מפורק, 3 קילומטר! אתה יודע מה זה קילומטר? אני מדדתי פעם קילומטר. קילומטר זה מסוף צה"ל 12 עד בניין 4, בכביש, בדיוק בסיומו, כל זה קילומטר. ככה שלוש פעמים תרוץ לפניו!?

לפני מי? תשמע, יש איזה אחד שפעם הוא היה ראש העיר והוא מרגיש את עצמו, אוהו. אם אתה יכול לתת לו את ההרגשה הטובה, לרוץ לפניו...

אני שואל עכשיו, מה כל אחד היה עושה? אהה היית פעם ראש העיר, יישר כוח, זהו, הורידו אותך, דמוקרטיה, יש בחירות, לא רוצים אותך, סעי! לך! מה אתה רוצה מאיתנו? תגיד, אתה יכול לרוץ? אני ארוץ לפניו? אני פעם ביקשתי ממנו לבנות מרפסת, הוא לא אישר לי את זה. אהה, שירוצן לבד עכשיו!

מישהו פה היה רץ? לא, אין! אני אומר לך, אתה תפתח את הגמרא, תנסה לחשוב, תכנס אתה לתוך הגמרא, תגיד, היית עושה את זה? 3 קילומטר!?

עכשיו, צריך לדעת אין לנו גם הבנה מי זה הלל הזקן. היום, אם הלל הזקן יבוא לפה, מה נגיד לו? "אם אתה יכול לעשות מי שברך" חוץ מזה אנחנו לא יודעים כלום. כבר אמרתי לכם כמה פעמים שהחפץ חיים אמר למלך המשיח, "משיח, תבוא היום!" אם תבוא היום עוד ידברו איתך בלימוד, אם תאחר רק יבקשו ממך ברכות, זהו!

עכשיו תראו, הירושלמי כותב על הלל, שמהתלמידים שלו היה 30 כמו משה רבנו, 30 כמו יהושע בן נון, 20 בינוניים. הגדול שביניהם – יונתן בן עוזיאל. הקטן – רבן יוחנן בן זכאי. מי זה הגדול? שכל עוף שהיה עובר מעליו היה נשרף.

עכשיו, תגיד, כשהלל היה לומד, לא היה נשרף? אז יש בזה כל מיני תירוצים. יש תירוצי חסידי שאצל הלל הוא ידע לסגור את העוצמה שלו בתוך עצמו.

אבל את השאלה הזאת שואל הירושלמי, כותב הירושלמי: "יונתן בן עוזיאל היה שורף רק בארבע אמותיו. הלל הזקן – בכל הרואה". כל עוף שראה אותו נשרף. זה הלל הזקן.

עכשיו, זה הלל הזקן, תגיד לי, כזה בן אדם זה צריך להיות מישוה ענק. והוא רץ לפניו. תגיד, איפה נעלם ביזיון כבוד התורה? עכשיו, עזוב את הכל, איפה נעלם ביזיון כבוד התורה? מפחיד, אה? את השאלה הזאת שואל רבי חיים שמואלביץ.

אומר רבי חיים שמואלביץ – יהודי, אתה יודע ממה הוא חי? מהערכה שמעריכים אותו... זה החיים שלו! מזה הוא חי! הלל הזקן הבין – היהודי הזה זקוק שמישהו יעריך אותו. במה מעריכים אותו? שמישהו רץ לפניו. אם לא תרוץ לפניו, בשבילו זה פיקוח נפש!

אה, פיקוח נפש? אפשר גם להחמיר, פיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה. כבר דוחה את כל התורה כולה. אתה אומר "יש פה ביזיון כבוד התורה"? זה דוחה הכל! למה? כי יש לבן אדם את ההרגשה שהוא זקוק שמישהו יעריך אותו.

ולכן כל אחד מאיתנו ידע, מה שעומד לבן אדם ביום הדין זה החסד שבן אדם עשה עם חברו. החסדים האלו כל כך גדולים. אין לנו הבנה, אין לנו אפילו מחשבה כמה העוצמה של המעשים האלו.

להשתמש בעצת היצר – ומשל הרוסי והרומני

ובן אדם ידע לעבוד כמו יצר הרע. יצר הרע לא בא לבן אדם בדברים גדולים, מעולם. יצר הרע מה אומר לך? "אתה יכול פעם אחת להסתכל", זהו, פעם אחת, הוא לא רוצה יותר מזה. "אני מבטיח לך שבוע שמירת העיניים, אבל אני צריך פעם אחת שתסתכל". זה מה שהוא רוצה.

תגיד, מה אתה מרוויח, יצר הרע, מפעם אחת? מה יצר הרע מרוויח מפעם אחת שהוא מכשיל אותנו? הרי אתה יודע, בסדר, יום אחד היה ביטול תורה, חצי שעה ביטול תורה, יצר הרע הפיל אותנו, חצי שעה לא למדנו. תגיד לי, מה אתה מרוויח? אבל אחר כך למדנו שמונה שעות רצוף.

היצר הרע רוצה להרוויח רק משהו אחד. אני רוצה שתתחיל להתרגל שביטול תורה זה לא דבר מפחיד. "פעם אחת תסתכל. הפעם הזאת תגרום לך שתהיה פעם שנייה ופעם שלישית.

סיפר איזה מהנדס רומני: "נסעתי פעם לרוסיה, פגשתי איזה מהנדס רוסי. אבל אל תשאל איזה בית יש לו. איזה וילה ענקית, וואו, משהו, אתה יודע, ברמות. אמרתי לו, תגיד לי, כבר כמה מהנדס מרוויח ברוסיה? איך אתה יכול לבנות כזה בית?"
אומר לו הרוסי: "בוא, בוא איתי, תסתכל מהחלון. אתה רואה גשר?" אומר לו, 'כן'. 'חלק מהברזלים של הגשר נמצאים פה. אני המהנדס של הגשר. חלק מהבטון הבאתי לפה. חלק מהברזלים... והנה נוצר בית. ראית איזה בית נוצר? איזה יופי!"
"טוב, שנה עברה. המהנדס הרוסי נסע לרומניה. אה, הוא רואה שהרומני הזה שהוא פגש לפני שנה, לא יולה, איזה טירה שהוא בנה, 10 קומות. 'תגיד לי כמה מהנדס רומני מרוויח שבנית כזו טירה'. אומר לו הרומני: "בוא, בוא איתי לחלון, 'תסתכל, אתה רואה את הגשר?' אומר לו הרוסי, 'אין גשר'. אומר לו, 'פה, כל הגשר הגיע לפה'."

זה מה שיצר הרע רוצה. איך הוא מתחיל יצר הרע? "קח חתיכת ברזל". זהו. תגיד לי, מה אתה מרוויח? אתה מרוויח? גזל כבר לא רציני. איך היה לך עד היום? עד היום איך הרגשתי? אה, גזל... גזל... זה אסון! פתאום זה כבר לא אסון... תשמע, זה אסור. זה ברור זה אסור. אבל זה לא אסון". ככה עובד היצר הרע. עד שיום אחד הכל נעלם. בשיטה שלו אנחנו צריכים לעבוד. לבוא לקחת עוד מצווה. תעשה חסד קטן. תתחיל להתרגש מחסד, תעשה עוד חסד קטן, עוד חסד קטן. בסוף אתה תתחיל להבין שחסד – על זה העולם בנוי, זה חוזר לבן אדם.

החסד שחזר לעושהו – ראש ארגון 'השיבנו'

יש ארגון בארצות הברית שנקרא 'השיבנו'. הארגון הזה זכה להחזיר אלפי אנשים בתשובה. יש לו סיעתא דשמיא שאין לאף אחד, באופן ובצורה מבהילה מאוד. המון בחורי ישיבות שנשרו ונפלו למטה, הוא מצליח להחזיר אותם בתשובה בחסד עליון."

מספר ראש ארגון 'השיבנו': יום אחד קיבלתי טלפון מאיזה ראש ישיבה פה בארץ ישראל, גדול מאוד, מפורסם, משום כברודו אני לא רוצה להזכיר את שמו. כך הוא ביקש ממני: "תעשה טובה. הבן זקונים שלי נשר למטה. אבל לא נשר למטה, הלוואי שיהיה גוי. יותר גרוע מגוי. למטה, למטה. מה לא ניסינו לדבר איתו, מה לא ניסינו לעשות, אין, סתום הלב, אין מה לעשות. תעשה טובה, אם אתה יכול לגרום שלפחות, לפחות ירגיש משהו ביהדות, שיהיה משהו."

לקח לי זמן עד שיצרתי איתו קשר. אחרי שיצרתי איתו קשר, הזמנתי אותו לשבת לבוא לאכול. באמת, כמו שהראש ישיבה אמר – גוי גמור. אבל משם לפה, שלושה חודשים הבחור הזה יום אחד אמר לי 'אני רוצה להתחיל לשמור שבת'. אמרתי, הניצוץ נדלק! חצי שנה עברה והיהודי הזה חזר להיות כמו בחור ישיבה, חזר בתשובה שלמה.

ראש הישיבה היה כל כך שמח, הוא הגיע במיוחד מארץ ישראל לארצות הברית לראות אותי. הוא אומר לי "אני מודה לך על כל מה שעשית בשבילי, איזה הכרת הטוב אני יכול לעשות להשיב לך כגמולך".

אמרתי לו: "יש לי משהו שאני רוצה שתשיב לי. בוא תכנס איתי למשרד. אני רוצה שתשמע ממני סיפור, זה הכרת הטוב שאתה יכול להשיב לי – שתשמע אותי".

באמת נכנסו למשרד, וכך מספר ראש ארגון 'השיבנו' לראש ישיבה: אתה יודע, אני הייתי ילד בתלמוד תורה, אפילו אי אפשר לומר שהייתי ילד חלש, לא הייתי מבין כלום, הציונים שלי הגבוהים שהיה לי זה 70, מעולם לא ראיתי 80. וככה סחבתי. הגעתי לכיתה ח', ידעתי שעכשיו צריכים לעלות לישיבה קטנה טובה. אמרתי, מה, אני אלך לישיבה פשוטה? אני רוצה ללכת לישיבה טובה, חזקה מאוד. למדתי כמה שיכולתי להבין, לא הבנתי הרבה, אבל מה שהצלחתי להבין, קצת קשרים, עניינים, פרוטקציה, נכנסתי לישיבה קטנה טובה מאוד.

אבל מה אני אוהב לך, באלול לא הבנתי מילה אחת. כל מה שהרבנים דיברו, כל השיעורים, השיחות של המשגיח, מילה לא הבנתי, כלום. ככה עבר חודש חשוון, כסלו. אחרי חנוכה, חזרנו הביתה, היתה איזה הפסקה, איזה חופש קטן. חזרנו הביתה ואני לא מבין כלום. אמרתי לעצמי די, זהו, ניסיתי אלול, תשרי, חשוון, כסלו, טבת, זהו, לא הולך, לא הולך. תצא לעבוד, תצא לעבוד, זהו, נגמר.

אמרתי, טוב, אני כצעד אחרון לפני שאני יוצא לעבוד, אני אבקש אולי מאיזה בחור אם הוא יכול לעזור לי. אם יעזור לי, אז אולי אני אצליח ללמוד משהו, אני אבין מעולם לא ביקשתי טובה מאף אחד. אבל אמרתי לעצמי, אני רוצה ללמוד.

ניגשתי לאיזה בחור מתמיד גדול מאוד בישיבה, שאלתי, אתה יכול ללמוד איתי שעה ביום? אני זקוק לאיזה עזרה בלימודים? אמר לי הבחור, אני ממש מצטער, הזמן שלי עמוס בסדרים, יש לי זמנים, הכל מסודר. אני לא יכול, לא נראה לי שיש לי איזה שעה ללמוד איתך.

אני הבנתי אותו, כי באמת הוא מתמיד, באמת בחור, יושב לומד חזק מאוד. הלכתי לעוד בחור, גם בחור מתמיד, ביקשתי ממנו, אתה יכול לעזור לי בלימודים. אמר לי, יש לי שאיפה לגמור את כל המסכת של הישיבה ולהיבחן עליה. אני חייב להשקיע. אין לי זמן מיותר.

הלכתי לעוד בחור, לעוד בחור, שיש בהורים הלכתי אליהם. אף אחד לא רצה ללמוד איתי. כל אחד מהסיבה שלו, ואני הבנתי אותם, כי באמת הבחורים מאוד מאוד טובים ומתמידים.

הגיעה תפילת מנחה, התפללתי תפילת מנחה, בסיום התפילה אמרתי: אלוקים, תשמע, את הלימודים אני לא מבין כלום. גם אף אחד לא רוצה ללמוד איתי. אז תשמע, אלוקים, אני הולך לעוד בחור אחד. אם הבחור הזה מוכן ללמוד איתי, סימן שאתה רוצה שאני אשאר בישיבה. אם הבחור הזה יגיד לי לא רוצה ללמוד, אתה כאילו אומר לי תצא לעבוד. זה ביני לבינך, אלוקים.

סיימתי את התפילה, התחיל הסדר שאחרי התפילה, ניגשתי לאיזה בחור ושאלתי, אתה יכול לעזור לי? יש לי קצת קשיים בלימודים, אני לא מבין, אתה יכול לעזור לי? אומר לי, "בטח, בשמחה גדולה".

הרגשתי כאילו באותו רגע אלוקים אומר לי, אני רוצה אותך פה, אני רוצה אותך לומד. והתחלתי ללמוד עם הבחור הזה. הבחור הזה גם היה לו רגש טוב והוא הבין איפה אני לא מבין. והסביר לי טעות אחר טעות. ולמדתי שורה ועוד שורה. שלושה חודשים למדתי איתו. אחרי שלושה חודשים, אני זוכר, סדר שלישי אחד שישבתי ולמדתי לבד והבנתי את החומר. אני לא יודע אם היה בן אדם יותר מאושר ממני בעולם. לא יודע. הייתי מאושר. אני זוכה ללמוד! להבין! הייתי מאוד מאוד מאושר.

ברוך ה' עברתי ישיבה קטנה ממש בצורה מוצלחת. גם ישיבה גדולה. והתחנתתי. הלכתי לכולל. למדתי בכולל אולי שמונה שנים. הייתי אברך מתמיד מאוד.

יום אחד הראש כולל אומר לי: "לא צריכים עוד אברכים בכולל. אני רואה שיש לך גישה לילדים, איך שאתה מצליח להיכנס ללב שלהם, אני מבקש, צא מהכולל, וכנס ללב של הילדים כדי שיצליחו בלימודים שלהם".

התחלתי, אתה יודע, קצת בערבים, לא משהו גדול. מפה לשם נפתח הארגון 'השיבנו'. וברוך השם אלפים חזרו בתשובה בזכות הארגון הזה.

כל זה מספר ראש הארגון לראש הישיבה. ואז אומר לו יושב ראש הארגון: "רצייתי רק להגיד לך, אותו בחור שלמד איתי, זה היה אתה! אתה, זה אותו בחור שהסכמת ללמוד איתי באותו ערב! ובזכותך אני יודע ללמוד! בזכותך יש לי משהו בחיים! והגלגל לא נשאר ריק! בזכות מה שעשית בשבילי, תראה מה זכית. אתה ראש ישיבה גדול היום, יש לך אלפי תלמידים, וגם זה חזר אליך בחזרה. בזכות מה שאתה עזרת לי, אני עוזרת לך והחזרתי לך את החסד, והבן שלך חזר בתשובה שלמה".

בן אדם עושה עם השני חסד, הוא לא יודע איפה החסד הזה עומד לו. בזמנים הללו, בפרט בחודש אלול, בן אדם חייב לתת את הלב ואת הנשמה, איך אני יכול לעזור לשני? ככל שתעזור לשני, תדע שהגור דין שיגורו עליך בראש השנה יהיה גור דין מוצלח מאוד. ככל שתחשוב על עצמך גם אלוקים יודע לחשוב על עצמו. וכשאלוקים חושב על עצמו זה מאוד מסוכן.

לכן צריך שכל בן אדם ידע לפרגן לשני ולעשות חסד. ובפרט לאלו שאתה חייב להם הכרת הטוב, זה הכי מפחיד שבעולם.

חשיבות הכרת הטוב

בסוף הפרשה שלנו יש מצוה אחת ממצוות האחרונות בתורה (מצוה תרה), "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך". האומה הכי מאוסה לאלוקים זה עמלק. "תמחה את זכר עמלק" לא תשכח! וקוראים את זה כל פעם בדחילו ורחימו. והאומה הזאת זו האומה הכי... אבל גם האומה הזאת, אם יצחקו עלינו ויבוא אחד מהאומה העמלקית ויגיד שהוא צרפתי, מאיפה יודעים...? הוא בא, דיבר צרפתי ונכנס, וגיירנו אותו, ואתה יודע, לא שמנו לב, אל תשאל, ובסוף הוא התחתן עם איזה יהודייה, מה עושים עכשיו? במציאות הוא כבר נכנס לישראל ואפשר להתחתן אתו. מי זה? זה המן. מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק. לא יכול להיות! מבני בניו צריך לחסל אותם! "תמחה את זכר עמלק"! כבר נכנס. איך אומרים? נכנס. יאללה, שיהיה.

אבל יש אומה אחת שלא, אלו עמון ומואב. "גם דור עשירי לא יבוא בקהל ה'". מה זה דור עשירי? הוא יספר לך שסבא רבא שלו, ההוא וההוא, לא יעזור. "לא יבוא בקהל ה'", צריך להתרגש ממנו, איך! הוא לא יכול לבוא בקהל ה'!

מה הבעיה? מה הסיפור שיש פה? כשאתה עברת שמה ליד הבית שלו, הוא לא הוציא לך לחם. נו, אז מה? אז הוא לא הוציא לחם. נו, אז מה הבעיה? "על אשר לא קידמו אתכם בלחם ובמים". מה זה לא קידמו פעם, פעם לפני 500 שנים, אבא שלך נתן לאבא שלו אוכל. מי? אברהם אבינו נתן ללוט אוכל.

אז הם צריכים להכיר טובה על מה שעשו להם. והם לא הכירו טובה. אה, אתה לא מכיר טובה? "גם דור עשירי לא יבוא בקהל ה'".

תארו לכם שאיזה אישה אחת אומרת לבעלה אחרי שמונה שנות נישואין: "אתה זוכר את האוכל שהכנתי לך ביום שאחרי החתונה? איך זה היה? זה היה טעים? תגיד תודה!" מה אתה אומר לכזאת אישה? איזה מין שאלה זאת... מה זה... חקירה של השב"כ, תגיד היא נורמלית?! עברו כבר שמונה שנים!

עמון ומואב צריכים להכיר מה שאברהם עשה לפני 500 שנים. איך עולה על הדעת דבר כזה? אם אין הכרת הטוב, זה הדבר החמור ביותר שיש. אתה צריך להכיר טובה לאשתך ולהכיר טובה להורים שלך.

ומי שלא יודע להכיר טובה, התורה מעידה, הוא יותר גרוע מעמלק. אל תתבלבל. יש דברים מאוד מפחידים. ולכן דווקא פה שצריכים חסד, הא' ב' זה המקומות שיש לך הכרת טובה כלפיהם. וה' יעזרונו על דבר כבוד שמו. אמן ואמן.